

Борис Тадић,
председник
Републике Србије

Партнери политике мира

Суштинске реформе започеле су 2003. када смо дефинисали генералне стратешке правце промена и могу да кажем да се после осам година, дакле једног средњорочног периода, приближавамо врло конкретним достигнућима. Све те велике промене захтевају реформисање система реформи у ходу, непрестано преиспитивање шта је учињено и шта већ мора да се поправи у једном тако осетљивом систему као што је одбрана, која је најдиректније везана за укупну безбедност друштва и грађана.

Основне поруке председника Србије Бориса Тадића поводом Дана Војске су да у реформи система одбране остварујемо крупне резултате, да учешћем војске у мировним операцијама под окриљем Уједињених нација подижемо међународни кредибилитет државе без кога нема нових развојних могућности, а мирољубивом и предвидљивом политиком коју водимо Србија постаје поуздан и релевантан партнер кога многи уважавају и све више цене.

Иако историја сведочи да у Србији и на Балкану уопште постоји доминантност политике перманентног конфликта, председник Тадић истиче да дубоко верује у преговоре и дијалог и другачију политичку одговорност, у ненасилне методе, миран и рационалан процес. То је и једини пут решавања косовског проблема, где у сарадњи са међународном заједницом, компромисом и договором, треба коначно решити етнички сукоб Срба и Албанаца.

Европске интеграције су суштинска претпоставка сталног мира на Балкану. Ми на овим просторима, бременим тешким историјским наслеђем, треба да „нападамо“ конкретне проблеме, а не једни друге, и то је суштина моје поруке и политике, каже председник Тадић.

■ *Уз Дан Војске Србије – 15. фебруар, како видите приоритете у развијању система одбране?*

– Размеће 2010. и 2011. године још раније је виђено као време остваривања кључних циљева, а то је доношење свих стратегијских докумената, професионализација војске и успостављање вишег нивоа интероперабилности, који може да обезбеди учешће војске у међународним мировним мисијама. То је реформски процес који траје од 2003. године. Верујем да ћемо остваривањем тих циљева имати значајан резултат до краја ове и почетком наредне године.

За нашу јавност, која се не бави стратегијским документима и реформом система, важна је чињеница да ли је наша војска професионализована или није, да ли наши младићи иду на редовно служење војног рока или не иду. Верујем да ћемо постићи циљ и да ћемо у 2011. моћи да кажемо да је Војска Србије потпуно професионализована.

■ *Било би интересантно чути и поређења Ваших виђења система и Војске у периоду када сте били министар одбране и онога што је у међувремену остварено на реализацији замисли и планова? Који су најважнији учинци и шта остаје дугорочни задатак?*

– Урађено је заиста много. Али се много тога и променило од времена када сам био министар одбране, 2003. године. Војска је тада била потпуно другачије концепирана, ослоњена на војнике на служењу војног рока, са потпуно другачијом позицијом Генералштаба у односу на Министарство и министра. То је био наслеђени систем из деведесетих година, својеврстан анахронизам каквог није било на европском континенту. Војска није била концепирана на модеран начин, и то је смањивало њену интероперабилност јер читави сектори које данас имамо нису ни постојали.

Био је то један безбедносни тренутак у коме је било

тешко направити јасну разлику између државних и парадржавних структура. Након убиства премијера Зорана Ђинђића постојале су сумње на све стране, а држава је изгубила кредибилитет јер су њеног премијера убили криминалци али и оне структуре које су биле део државе али повезане са криминалом.

Суштинске реформе започеле су 2003. када смо дефинисали генералне стратешке правце промена и могу да кажем да се после осам година, дакле једног средњорочног периода, приближавамо врло конкретним достигнућима. Мењале су се и гео-

МИРОВНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

Мировне операције су прави и највећи професионални изазов за оне који су одабрали војни позив као животни. Способност да се учествује у мировним операцијама је параметар вредности и спремности војске, јер допринос у успостављању и стабилизацији мира у некој земљи потврђује исту такву спремност да се штити и властита безбедност ако до њеног угрожавања дође.

политичке околности јер 2003. свет није изгледао као данас. Изменио се и технолошки, а онда важећи стандарди у организовању оружаних снага данас се полако напуштају и успостављају нови, јер су безбедносни изазови мутирвали. Тада ни Србија није била независна држава, већ је постојала државна заједница са Црном Гором, а војска је имала морнарицу и другачију регионалну одговорност која је укључивала контролу дела Јадрана. Економски параметри били су битно другачији јер је производња бележила висок раст сваке године, светска економска криза није била на виду.

Све те велике промене захтевају реформисање система реформи у ходу, непрестано преиспитивање шта је учињено и шта већ мора да се поправи у једном тако осетљивом систему као што је одбрана, која је најдиректније везана за укупну безбедност друштва и грађана.

■ *Наше учешће у мировним мисијама значајно подиже међународни кредибилитет Србије. Које безбедносне предности и политичке користи за Србију видите као резултат учешћа у заједничком очувању светског мира?*

– Моја обавеза је да појасним грађанима значај мировних мисија за сваку земљу и сваки народ. У међународној политици само оне земље које доприносе миру и стабилности имају пуни кредибилитет, а то подразумева и војно присуство на оним жариштима где је дошло до дестабилизације и угрожавања основних принципа на којима савремени свет почива. Сходно томе, и оне земље које доприносе економском развоју других земаља

имају повишен међународни кредибилитет. Грађани, на пример, Норвешке, Јапана, Шведске, Холандије издвајају знатна средства из свог бруто националног дохотка, помажу друге и то је за поштовање. Волео бих да и Србија има могућности да на тај начин допринесе развоју неразвијеног света и желим да се што пре нађемо у групи развијених земаља.

Земље које доприносе миру у свету и учествују у миров-

МЕЂУНАРОДНИ КРЕДИБИЛИТЕТ

Србија мора да учествује у мировним операцијама ако хоће да има међународни кредибилитет. Уколико га нема, онда она не може ни да обезбеди инвестиције за развој, ни да отвара нова радна места, а смањује и капацитете да брани свој интегритет. Само Србија која је поштована чланица Уједињених нација, солидарна са онима који пате, спремна да преузме ризике и помогне другима у њиховој невољи, само таква Србија може да рачуна на солидарност других земаља када су њени проблеми у питању.

Снимак Р. ПОЛОВИЋ

ним операцијама подижу свој кредибилитет, као што је то чинила бивша СФРЈ.

Пошто ми немамо економски развој на таквом нивоу да помажемо друге земље, него смо конзумент економске помоћи, не смемо бити третирани и као конзумент међународне безбедности. Садашњим учешћем у мировним мисијама мењамо слику о себи, а можемо и много више.

Политичка корист је више него очигледна и мислим да ту поједини политички актери праве велику грешку и лошу услугу нашим грађанима када Србију гурају у изолацију и када сеprotиве учествовању наше војске у мировним операцијама.

Оно што је некада било више него болно јесте учешће наших војника на служењу војног рока у ондашњим мировним мисијама. Али овде се ради о активности професионалних војних лица, наглашавам на добровољној основи, који због професионалног изазова желе да иду у мировне операције. Говорим наравно искључиво о операцијама под мандатом Уједињених нација и не долази у обзир било какво учешће Србије у операцијама које нису под таквим мандатом.

■ *Одбрамбена индустрија Србије остварује све боље резултате. То је допринос опоравку домаће привреде, али и спољнополитички фактор на који сте указали на недавној амбасадорској конференцији у Београду?*

– Србија је након 5. октобра 2000. стицала могућност да обнавља своју наменску индустрију. Преко Програма *Партнерство за мир* добили смо посредно могућност да пласирамо производе наменске индустрије у оне земље које су под стриктном контролом НАТО и ми данас постижемо објективно велике успехе у развоју одбрамбене индустрије.

Подсећам да је она 2003. године била скоро на коленима, а ево данас имамо ситуацију о којој смо тада могли само да сањамо. Сада већ размишљамо о новим инвестицијама и отварању нових тржишта, а враћамо се и на стару. Поред Ирака и Алжира

која смо обновили, вратићемо се на тржишта неких афричких земаља, Блиског истока, Латинске Америке, Азије, и то је важна чињеница.

Одбрамбена индустрија има и спољнополитички стратегијски значај.

МИРОЉУБИВА ПОЛИТИКА

Модерна проевропска Србија не води политику из деведесетих година, коју је карактерисала сила као њен доминантан чинилац. Сила је на Косову била доминантна и у свим претходним деценијама. Ко је имао већу силу, Срби или Албанци, тај је злостављао другу страну.

То није политика ове државе Србије, нити моја политика као председника Републике. Апсолутно сам привржен компромисном и договорном решењу, да се коначно тај етнички сукоб Срба и Албанаца стави *ад акта*, како бисмо могли да кренемо напред. А они који мисле да је решење да једна страна, српска, изгуби све, а друга албанска добије све, дубоко се варају, то није решење.

■ *Задаци спољне политике доста су отежани нерешеним статусом Косова и Метохије. Са становишта реалности у јужној српској покрајини, онако како је Србија види, до којих граница се може ићи у конструктивној сарадњи са међународном заједницом, ради изналажења прихватљивих решења за организацију власти и заштиту интереса српског народа који живи у покрајини?*

– Србија не може да реши, на дугорочан и одржив начин, питање Косова и Метохије без сарадње са међународном заједницом. Али исто тако, ни међународне институције не могу решити проблем Косова без Србије. Стратегија да се Србија стави пред свршен чин планом убрзаног признавања независности Косова не даје резултате, нити ће их дати.

Косово без сагласности Србије никада не може постати чланица Уједињених нација, а ентитет који претендује на независност, а да при том не може да буде члан УН, није никада у суштини независна држава. Сама та чињеница јасно говори да без Србије не може да се реши проблем будућег статуса Косова и Метохије.

ПРЕГОВОРИМА ДО РЕШЕЊА

Чињеница да мишљење о проблему Косова треба да да Међународни суд правде, за нас је важна јер се налазимо на терену Уједињених нација. И кажемо да смо спремни да у дијалогу и преговорима тражимо решење. Ми знамо да постоје државе које не желе наставак дијалога, односно желе да прихватимо свршен чин. Али, Србију не може нико уценити нити је натерати да прихвати постојање такозване државе Косово као свршен чин.

Из тих разлога смо питање Косова поставили пред међународне институције, Генералну скупштину УН и Међународни суд правде. На крају крајева мора се постићи једно конструктивно, обострано прихватљиво, компромисно, миротворно и одрживо решење. То није само право Србије и Срба на Косову, већ и Албанаца, и зато ми морамо бити крајње реалистични у тако постављеној политици. Нереалистична политика нас је скупо коштала у прошлости и довела до сужавања маневарског простора у коме се није ни преговарало о будућем статусу Косова, већ је дошло до покушаја наметања Ахтисаријевог плана. На срећу, тај план није наишао на подршку у Савету безбедности и за Уједињене нације практично не постоји. Он постоји само за поједине државе које су га прихватиле и постоји за такозвану владу, такозваног независног Косова.

Србија не прихвата Ахтисаријев план и неће га никада прихватити. Сам Ахтисари се сада налази у улози лобисте за остваривање свог плана, али он ради свој посао сходно својим личним интересима и одбрани личног кредибилитета. Наш посао је да бранимо наше интересе и права, на начин да не угрожавамо регионалну безбедност и развој.

■ *Дијалог и компромис су најбољи начин за налажење трајног и одрживог решења за Косово и Метохију?*

– Када Међународни суд правде донесе своју одлуку, Србија ће суверено одлучити које ће правне и дипломатске кораке након тога предузети.

Ми такође знамо да постоје међународни кругови који баратају аргументом прихватања реалности на терену. Али, таква

аргументација има и своју страну и враћа се као бумеранг онама који су је олако лансирани у међународној дебати. Дакле, исто као што косовски Албанци нису хтели да прихвате власт Београда као легитимну, данас косовски Срби неће да прихвате легитимност власти у Приштини.

Видимо и намеру појединих кругова да покушају да насилно интегришу северно Косово. Међутим, насиље никада није дало резултате. Као што га није дало ни у покушају наметања политике Албанцима, тако неће ни овде у покушају наметања политике Србима на Косову.

Дубоко верујем у преговоре и дијалог и другачију политичку одговорност, у ненасилне методе, миран и рационалан процес. Сви који мисле да постоји другачији начин дубоко се varaју. Без преговора и дијалога и компромиса са обе стране нема решења. Чине грешку они политички кругови у свету који сугеришу Приштини да одбија компромис и дијалог. Уверен сам да ће коштад до дијалога и компромиса доћи, упркос бесконачном и неинвентивном понављању да је Косово једном за свагда окончао питање. Много пута сам рекао да није одрживо решење да једна страна, албанска, добије све, а друга страна, српска, изгуби све.

На страни Србије је међународно право, али је пред свим заинтересованим странама историјска могућност да се стварно постигне компромис, договор који оставља међунационални конфликт у прошлости и суштински отвара перспективу боље будућности читавог региона. Што пре сви схватимо да је то једини пут којим се може ићи, тим боље за све.

■ *На плану регионалне сарадње доста је учињено последњих година, упркос појединим дисонантним тоновима. Која стремљења уливају наду да ће односи бити још бољи, у интересу европских интеграција и јачања економије свих земаља на овом простору, а чему или коме највише замерате када је реч о успоравању тог процеса?*

– Највећи политички проблем западног Балкана јесте низак ниво институционалних капацитета и стално уплитање у старе конфликте и немогућност да се они разреше како би се кренуло напред, у економски развој и модернизацију друштва. Тај процес ни у Србији ни у другим државама у окружењу није завршен.

Зато Србија жури да и пре него што добије тачан датум за могуће учлањење у Европску унију, заврши те суштинске реформе, које подразумевају борбу против организованог криминала и корупције, нову одговорност и ефикасност јавне администрације, правне државе, изградњу инфраструктуре, преоријентацију привреде на извоз и стабилизовање јавних финансија. Имамо још пуно посла.

Што се тиче регионалних прилика јасно је да се само у једном повољном окружењу може живети мирно и обезбеђивати бољи стандард грађанима. Све спорове морамо решавати избегавајући конфликте, поштујући интегритет другог са јасном визијом заједничке европске перспективе.

ПОМОЋ ХАИТИЈУ

Представници наше полиције су у мировној мисији на Хаитију, били су тамо у време разорног земљотреса, помогли унесрећеном народу. И не постоји међународни форум на коме та чињеница није истакнута. Захвалан сам тим људима и другима у мировним мисијама који својом храброшћу и професионалним опредељењем подижу углед Србије у свету.

■ *Каква је ситуација по том питању у Србији?*

– Иницијативе које покрећем за циљ имају да се кривица за ратне злочине индивидуализује, да се направи дистанца читавих народа и држава од злочина који су извршени. Стварање таквог регионалног амбијента треба да буде поспешујуће за решавање проблема, а не за њихово продубљивање и стварање нових. Можда неки део наше политичке елите и даље доминантно употребљава конфликтну комуникациону матрицу, али су се грађани након 5. октобра 2000. увек јасно изјашњавали за избегавање сукоба и мирно решавање спорова јер су довољно трпели и патили током деведесетих година.

Сада морамо да вучемо потезе који су супротни нашем традиционалном приступу политици. Ми смо изгубили деведесете године када је свет брзим корацима грабио напред у технолошком и сваком погледу. Зато је петсто хиљада наших младих људи тада напустило земљу. Сада се многи враћају и ја сам због тога срећан, али ће многи остати у далеком свету јер су перспективе за њихов повратак још недовољно јасне.

Да би се окренули будућности у практичном смислу те речи, да би перспективе за сваког нашег човека учинили јасним и добрим, морамо да решавамо конкретне политичке проблеме којима је Балкан бременит.

Словенија и Хрватска дале су добар пример решавања једног граничног проблема који траје годинама. Очекујем да се таква метод примени и када дође до разграничења Хрватске са Србијом, Босном и Херцеговином и Црном Гором. Да искуство једног конфликта користимо на позитиван начин. Зато ми желимо да српско-албански сукоб око Косова преведемо на правни терен и да га решимо. Имате и проблем Македоније и Грчке око имена, дакле серију нерешених проблема... Али ми треба да „нападамо“ конкретне проблеме, а не једни друге, и то је суштина моје поруке и политике.

■ *Европска будућност Србије и помирење у региону које је део тог процеса, успоравају се теретом недавне прошлости. Шта на том плану може да донесе усвајање резолуција о Сребреници и злочинима над Србима и другима, почињеним током деведесетих година у Босни?*

– Резолуција о Сребреници је наша обавеза према нама самимма, према једном страшном злочину који је у светским размерама постао симбол зла на простору бивше Југославије, у ратовима деведесетих. Наша обавеза према бројним невиним жртвама које је неки злочинац усмртио тврдећи да то чини у име српског народа. Целокупна наша историја није забележила дело слично Сребреници и зато је неопходно да се и као народ и као држава одредимо према том дубоко нечовечном догађају, изразимо осуду и жаљење и дистанцирамо се од тог страшного чина. На тај начин подићи ћемо углед и кредибилитет Србије. Дакле, управо обрнуто од аргументације неких странака које

КОСОВО И МЕТОХИЈА

Косово без сагласности Србије никада не може постати чланица Уједињених нација, а ентитет који претендује на независност, а да при том не може да постане чланица УН, није никада у суштини независна држава. Сама та чињеница говори да без Србије не може да се реши проблем будућег статуса Косова и Метохије, као што ни Србија не може без помоћи међународне заједнице да реши тај проблем.

говоре да би резолуција о Сребреници успоставила одговорност Србије и српског народа за злочине у Сребреници. Тачно је управо супротно. Након резолуције нико никада неће бити у прилици да српски народ оптужи за тај злочин – већ искључиво индивидуалне кривце који имају своје име и презиме.

Када то учинимо с правом ћемо моћи да очекујемо да ће исти принцип важити и за друге државе и народе чији су припадници извршили злочине према Србима. Доћи ће и то питање на дневни ред. То не говорим у смислу успостављања неких баланса, вагања, али се свуда мора имати исти однос према истини, према трагедији која нам се дешавала.

■ *Једна или две резолуције?*

– Две резолуције су апсолутно неопходне. Јер, сви су спремни да жале своје жртве, али су само ретки спремни да опазе патњу других и да саосећају са тим другима. Зато не треба све ратне злочине стављати у исту равну управо како би се издвојила одговорност за конкретан злочин. Треба да идентификујемо и приведемо правди оне који су у наше име извршили тај злочин и нанели патњу другима. Један од историчара је у дискусији о једној или две резолуције о Сребреници рекао – ми смо мали народ, али са посебном резолуцијом о Сребреници поново постајемо велики.

Дубоко верујем да је то истина и зато треба да донесемо две резолуције, једну о Сребреници и другу о жртвама које је претрпео наш народ. Јер ми не можемо да заборавимо наше жртве и то никада нећемо урадити.

ПОЛИТИКА ИЗБЕГАВАЊА КОНФЛИКАТА

Историја сведочи да у Србији и на Балкану уопште постоји доминантност политике перманентног конфликта, уместо мирног решавања проблема како би се избегла разарања, економско заостајање и невине жртве.

Политика коју покушавам да успоставим је сасвим другачија у филозофском смислу и мислим да даје добре резултате. Неки у свету не схватају нашу садашњу политику према проблему Косова, која је потпуно у европском контексту, и која подразумева да конфликте остављамо иза себе. Али не у смислу да их заборавимо, већ да их разрешимо. Уколико их гурнемо под тепих, они ће испливати кад тад и поново извршити деструкцију.

Зато је гурање проблема под тепих само мало мање погрешно од сукобљавања. Само наиван мисли да ако зајмуримо проблеми више не постоје и да се могу решити само лепим речима и добром вољом. Али, конечно морамо почети да „нападамо“ проблеме, а не једни друге.

■ *Визна либерализација, одмрзавање прелазног трговинског споразума и подношење кандидатуре за чланство у Европској унији значајни су резултати у прошлој години. Ту је и питање односа са НАТО. Хоћемо ли умети да искористимо све предности које нам нуди Програм „Партнерство за мир“?*

– Када је о НАТО реч, у јавности постоје оправдане недоумице и оне су последица догађаја из деведесетих година. Али, не може бити суштинских примедби нашем стратешком опредељењу да Србија иде према чланству у Европској унији. Очекујемо да добијемо статус кандидата до краја ове или почетком следеће године и то неће бити лако. Свом снагом радимо на успешном окончању сарадње са Хашким трибуналом и на започетим реформама друштва.

А када говоримо о безбедносним оријентацијама, Србија је у Програму *Партнерство за мир* и када смо то постигли сматрао сам да смо постигли велики међународни политички и одбрамбени успех.

Али у 2009. години имамо један изванредан резултат потврђен на састанцима са потпредседником Бајденом, француским председником Саркозијем и другима, а то је да Србију

ЕВРОПСКЕ ИНТЕГРАЦИЈЕ

Наша стратешка одлука о европским интеграцијама је неколико пута потврђена на изборима. Европске интеграције су суштинска претпоставка сталног мира на Балкану, јер је Европска унија најуспешнији мировни уговор међу народима и државама које су вековима биле у беспопштеном рату са огромним жртвама. Ми на Балкану смо можда и више него други патили и трпели и зато морамо направити тај цивилизацијски искорак како нам се то никад не би поновило.

И зато, када неко од политичара у региону актуелизује војна дејства, као недавно Стјепан Месић, то је врхунска неодговорност, неразумеваче читаваг историјског контекста и опасна изјава која долази само десет година након једног разорног, злочиначког рата који нас је осакатио у моралном, вредносном и материјалном смислу.

нико не може условљавати претходим учлањењем у НАТО да би постала члан Европске уније. Није много земаља успело да успостави такав стандард, али Србија јесте. Очигледно да неким опозиционим странкама смета такво постигнуће и они би врло радо да Србију поново врате у конфликтан однос са НАТО. И ту је та разлика између две политике, оне конфликтне и политике избегавања конфликта.

У самом Програму *Партнерство за мир* има још пуно простора које Србија може да испуни остварујући конкретну корист за себе и за своју војску.

■ *Ваш одговор на тему о референдуму за и против НАТО?*

– Скупштина Србије је донела декларацију о одбрамбеној неутралности и ова влада такву одлуку неће мењати у свом мандату. Ово поручујем грађанима које поједине странке обмањују ударајући по танкој жици негативних емоција. Од истих смо слушали лажи да смо потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању са ЕУ признали независност Косова. Исти они су обмањивали грађане да је сама Европска унија признала независност Косова иако она нема начина да донесе такву одлуку, при том су безобзирно вређали дигнитет Шпаније, Грчке, Румуније, Словачке и Кипра, земаља чланица ЕУ које су чак и у процесу пред Међународним судом правде поводом Косова стале на страну Србије. Исти ти и данас покушавају да преваре грађане тврдећи да неко иза њихових леђа хоће да донесе одлуку о уласку у НАТО, јер само у таквој атмосфери страха и општег неповерења њихова политика види шансу. Овде се наине ради о њиховом недостатку храбрости да кажу шта им је заиста на души – а то је референдум против уласка Србије у ЕУ, па зато да се Власи не досете, иду изакола рачунајући на негативан емотивни набој који тема НАТО има код нас. При том јасно разликујем легитимне негативне емоције грађана, од политичких мотива антиевропских странака. Уосталом, управо због те суштинске стратешке разлике поводом европских интеграција смо и имали пад претходне владе и изборе на којима су грађани јасно и недвосмислено потврдили да су за европску будућност Србије.

■ *Може ли се, после свих резултата на спољнополитичком плану, оценити да је Србија поуздан партнер у међународним односима?*

– Наша политика према међународној заједници је искрена и фер. Свако жели предвидљивог партнера, а не неког за кога се не зна шта ће урадити сутра. Па и од људи које срећете очекујете да буду предвидљиви. Да ли ћете у ресторану сести поред некога за кога не знате да ли ће се потући са неким у следећем тренутку. Наравно да нећете.

Ми желимо да водимо политику мира и сарадње, да повлачимо предвидљиве потезе, да се у међународним форумима зна шта ћемо учинити. Своје неслагање, када је оно тема, износимо јавно и за своје ставове боримо се мирним, дипломатским и правним средствима. Србија, за разлику од претходних времена, постаје поуздан и релевантан партнер кога многи уважавају и све више цене.

■ *И на крају, Ваша порука припадницима Војске Србије поводом празника?*

– Наставићемо одбрамбене реформе упркос економској кризи јер је то интерес Србије. Наши војници, подофицири и официри заслужују искрено признање за напоре које улажу како би Војска Србије била спремна да одговори на све изазове и претње са којима се суочавамо. Свим припадницима српске војске честитам празник у име грађана Србије и као главнокомандујући наших оружаних снага. ■

Раденко МУТАВЦИЋ